

інтереси). На нашу думку, примирення у злочинах, що зачіпають додатково і публічний інтерес, має бути обмежено. Причиною цього, як уявляється, є нерозуміння правозастосовувачем сутності інституту примирення сторін, яке має відбуватися тільки в тих випадках, коли злочином зачіпається виключно приватний інтерес (Плиско Р. К. Освобождение от уголовной ответственности в связи с примирением с потерпевшим : автореф. дис.. на соискание науч. степени канд. юрид. наук : 12.00.08 / Р. К. Плиско ; Юрид. ин-т Дальневосточного гос. ун-та. — Владивосток, 2009. — 28 с.). Таким чином, вважаємо, що примирення має застосовуватися лише у тих випадках, коли шкода заподіяна приватній особі (фізичній або юридичній) за відсутності заподіяння шкоди додатковому правоохоронюваному об'єкту (як-от громадському порядку та моральності, безпеці руху та експлуатації транспорту тощо). Така позиція, до речі, підтримується і у згаданому раніше проекті постанови пленуму ВССУ.

МИРОШНИЧЕНКО Н. М.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри кримінального права, кандидат юридичних наук

ВІКОВА ОСУДНІСТЬ ЯК РІЗНОВИД ОСУДНОСТІ У КОНЦЕПЦІЇ «КРИМІНАЛЬНІ ПРОСТУПКИ»

У рамках виконання Концепції реформування кримінальної юстиції України, затвердженої Президентом України у 2008 р., КМ України був затверджений «План заходів щодо реалізації Концепції реформування кримінальної юстиції України» від 27 серпня 2008 року, у якому встановлюється необхідність розробки нового Кодексу «Про кримінальні проступки», а також необхідність прийняття нового кримінально-процесуального законодавства. На підставі цього у Верховну Раду України було подано значна кількість проектів Законів про внесення певних змін у діючий Кримінальний кодекс України (далі — проекти), щодо запровадження кримінальних проступків (наприклад, № 3438 від 17.10.2013, 1202/П від 26.03.2013, 1202 від 08.01.2013, 4712 від 16.04.2014).

Окремі питання кримінального проступку досліджуються у працях таких науковців, як: В. І. Борисов, Д. О. Балобанова, Н. Л. Березовська, М. М. Дмитрук, І. П. Голосніченко, О. О. Кашкарова, Ю. Ю. Коломієц, В. М. Куц, Н. А. Мирошніченко, В. О. Навроцький, О. В. Острогляд, В. О. Туляков, П. Л. Фріс, М. І. Хавронюк та ін.

При розробці питань пов'язаних з введенням поняття «кримінальні проступки» окрему увагу необхідно приділяти суб'єкту правопорушення.

Відповідно до запропонованих законопроектів, які надані у ВР України, пропонується використовувати загальне поняття «суб'єкт правопорушення», який повинен мати три обов'язкові ознаки, а саме: осудність, фізична особа та досягнення певного віку з якого може наставати кримінальна відповідальність. Таке положення відповідає діючому законодавству. Проте, на нашу думку, поза увагою залишаються деякі питання щодо осудності неповнолітніх осіб.

Так діючий КК України, а також існуючі проекти КК України містять поняття осудності, а також обмеженої осудності. Відповідно до яких осудність — це здатність особи усвідомлювати та керувати своїми діями під час вчинення злочину (діючий КК України) або кримінального правопорушення (Проекти КК). Також у діючому КК України і у проектах виокремлюється різновид осудності, а саме обмежена осудність, сутність якої полягає у тому, що під час вчинення злочину (діючий КК) кримінального правопорушення (проекти КК), через наявний психічний розлад, особа не була здатна повною мірою усвідомлювати свої дії (бездіяльність) та (або) керувати ними.

У теорії кримінального права та у правозастосовчій практиці виникають певні труднощі з визначенням правових наслідків вчинення неповнолітньою особою суспільно небезпечного діяння, який в наслідок відставання у психічному розвитку, непов'язаного з психічними розладами не міг повною мірою усвідомлювати свої дії чи керувати ними. Деякі науковці пропонують визнавати таких неповнолітніх осіб обмежено осудними. Не можна погодитися з такою думку, оскільки у даному випадку відставання у психічному розвитку непов'язане з психічними розладами, що свідчить про відсутність обов'язково медичного критерію обмеженої осудності.

Оскільки діючий КК України не встановлює окремих правових наслідків для даної групи неповнолітніх, то судова практика йде по шляху визнання таких осіб повністю осудними, а факт відставання у психічному розвитку, яке не пов'язане з психічними розладами може бути враховане при призначенні покарання, але на власний розсуд суду, тобто може й не враховуватися, що є порушенням принципів кримінальної відповідальності, зокрема такого, як індивідуалізації кримінальної відповідальності. Не можна погодитись з такою практикою, оскільки таких неповнолітніх не можна визнавати повністю осудними, тому що під час вчинення злочину вони не були здатні повною мірою усвідомлювати свої дії або керувати ними, тобто є певні фактори, які зменшують здатність особи усвідомлювати свої дії під час вчинення злочину, але ці фактори не пов'язані з психічними розладами або захворюваннями, вони мають соціальне походження (наприклад, виховання без батьків у притулках, «виховання» на вулиці тощо).

З огляду на зазначене ми пропонуємо подолати прогалини у кримінальному законодавстві шляхом внесення певних доповнень у діючий

КК України і закріпити поряд з обмеженою осудністю також вікову осудність і чітко встановити правові наслідки встановлення такого різновиду осудності. Термін «вікова осудність» достатньо тривалий час використовується у кримінально-правовій доктрині і який охоплює зазначений стан неповнолітньої особи під час вчинення злочину. На доцільність закріплення такого різновиду осудності вказує анкетування, яке було проведено автором серед науковців, а також суддів, прокурорів, робітників міліції. За результатами анкетування 78 % опитуваних підтримують позицію щодо закріплення поняття та правових наслідків вікової осудності у КК України і лише 22 % виказали негативне ставлення до таких змін у Кримінальному кодексі.

Отже пропонується доповнити КК України нормою, такого змісту:
Стаття 20—1 «Вікова осудність»

«1. Підлягають кримінальній відповідальності неповнолітні особи, які досягли віку, встановленого у ч. 1 та 2 ст. 22 цього Кодексу, однак під час вчинення злочину не були здатні повною мірою усвідомлювати суспільну небезпеку чи фактичний характер свого діяння або керувати своїми діями (бездіяльністю) через наявність відставання у психічному розвитку, не пов'язаного з психічними захворюваннями або розладами.

У разі реалізації Концепції реформування кримінальної юстиції України затвердженої Президентом України і прийняття нового Кримінального Кодексу, який буде встановлювати поняття «кримінальні правопорушення» видами якого будуть злочин та кримінальні проступки, поняття та правові наслідки вікової осудності необхідно буде трансформувати у зазначений кодекс. Проте правові наслідки встановлення вікової осудності у осіб, які вчинили злочин та кримінальні проступки повинні відрізнятися.

КРАВЕЦЬ Л. К.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри кримінального права

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОСТУПКУ ЗА ПРОЕКТАМИ ЗАКОНІВ ЩОДО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Окреслена Концепцією реформування кримінальної юстиції України 2008 р. та впроваджена новим Кримінально-процесуальним кодексом України система поділу кримінальних правопорушень на злочини та проступки поставила як перед вітчизняними науковцями, так і перед українським законодавцем, складну задачу формування